

Köldökszinór

Késsel támadt a saját anyjára — suttogták az emberek a hirtelen támadt csődületben, miközben a rendőrök kocsiba tuszkoltak egy bilincsbe vert fiatalembert.

Barátomnak részletesen elmondtam, mit láttam... Legyintett.

Az ő főbérlőjéhez, egy nyolcvanéves öreg hölgyhöz időnként beállít egyetlen örököse, a középkorú fia, aki közli: lassan véget ér a türelme, mert hogy „a kedves mama még mindig nem döglött meg”.

Borzongató dolgok ezek. Mintha megvalósulni látszana az az örült, embentelen gondolat, amelyet — a fáma szerint — katedréről, küldetéses hittel hirdetett az ötvenes évek elején szülőfalumban egy odahelyezett tanító: „Az anyjának senki sem tartozik többel, mint azzal a pár liter tejjel, amit szopott belőle!”

Az iszonytató, egyszersmind szánsalmas példák nem kezdhetik ki az örök emberi értékek legszebbikét. Arról a szeretetről, érzelmi kötődésről beszélnek, amely anya és gyermeke között van. Hiszen létezik egy láthatatlan köldökszinór, amit nem vághat el a bábaasszony, szülész orvos, de még a halál sem.

Egy öreg, szép beszédű juhászt hallgattam a múltkor. A sorsáról mesélt. Elmondta: alig nőtt ki a karonülő korból, az apja már odaadta kisbojtárnak a harmadik falu határába. „Csakhogy veszett volt az én juhászgazdám, mint akit villával vettek ki az anyjából. Kaptam tőle pofont, ha kellett, ha nem. Bár enni adott volna annyiszor. Vágytam haza nagyon. Mindig anyámmal álmodtam. Egyszer aztán haza is szöktem. De amit a szökésért apámtól kaptam, az rosszabb volt mindennél. Nagyon elkente a számát, szíjjal vert.”

Mikor a mesélésben idáig ért az öreg juhász, hirtelen ellágyult és így folytatta: „Másnap hajnalban szegény anyám sírva megfogta a kezemet, visszavitt a gazdámhoz. Utána hetekig nem tereltem arrafelé a nyáját, amerről jöttünk, hogy legalább a lába nyomát lássam anyámnak, legalább az megmaradjon, össze ne tiporja a birka.”

Egy fejkendős, alighanem századunknál is idősebb néni keze pedig a fiáról beszélt: „Erős volt, mint a vasék. Fogadott a többi legénnyel, hogy meg bír emelni egy szekeret. Alábújt, meg is emelte. De sérvet kapott. Ezért nem kellett katonának. Hazajött a sorozásról, sírt mint a záporosó. Nagy szegény volt a faluban, ha valaki ki maradt. De mikor kitört a háború, csak elvitték őt is. Ott meg nagy vitéz volt, érmet is kapott. Mutatni akarta: méghogy ő nem kellett katonának? Ki vitézebb önála? Ám az Isten úgy rendelte, hogy ottmaradjon. Azt sem tudom, merre van eltemetve. Vén vagyok már, nemsokára találkozom vele. De nem is bánom. Mert akárhogy van a másvilágon, őrá vigyázni kell. Még nekiáll ott emelgetni a Göncölszekeret.”

Íme, a köldökszinór elérhet a „másvilágig”.

Ismerek egy férfit. Városlakó. Édesanyja — aki magányosan élt vidéken — nemrég halt meg. A férfi eltemette, a portát eladta. De egy nappal az új lakó költözése előtt újból megjelent a szülői háznál, és ázni kezdett az udvaron. Az emberek azt hitték, valami rejtett kincs után kutat. Délutánra szinte már eszelősen ásott. Eljött a szürkület is, mire — üdvözült mosollyal — kiemelt a földből egy rozsdás sövényvágó ollót.

A magyarázatot tőle magától tudom. „Egészen kicsi voltam még, mikor játékból elástam a szerszámot. Úgy gondoltam: ha majd használni akarják és keresni fogják, én, az egyszem gyerek megtalálom, odaadom anyámnak, és ő megdicsér. De csak sokára kellett volna a sövényvágó, addigra elfelejtettem, pontosan hova rejtettem... A temetés óta bánt a lelkiismeret, mert elhanyagoltam anyámat, pedig mást érdemelt volna. És valahogy eszembe jutott ez az olló, amely kézzelfoghatóan bizonyítja: én igenis tiszteltem és szerettem őt, hiszen sóvárogtam a dicséretére. Nekem muszáj volt megtalálni azt a szerszámot... Noha tudom, az önkéntelen gyermeki ragaszkodás a későbbi érdektelenségemre, rosszszaságomra nem ad felmentést. Mégis. Kellott a lelkiismeretemnek egy tárgyi bizonyíték.”

Valahogy így fordulhat elő, hogy egy olló nem elvág, hanem éppen megerősít egy fonalat.

Adonyi Sztancs János

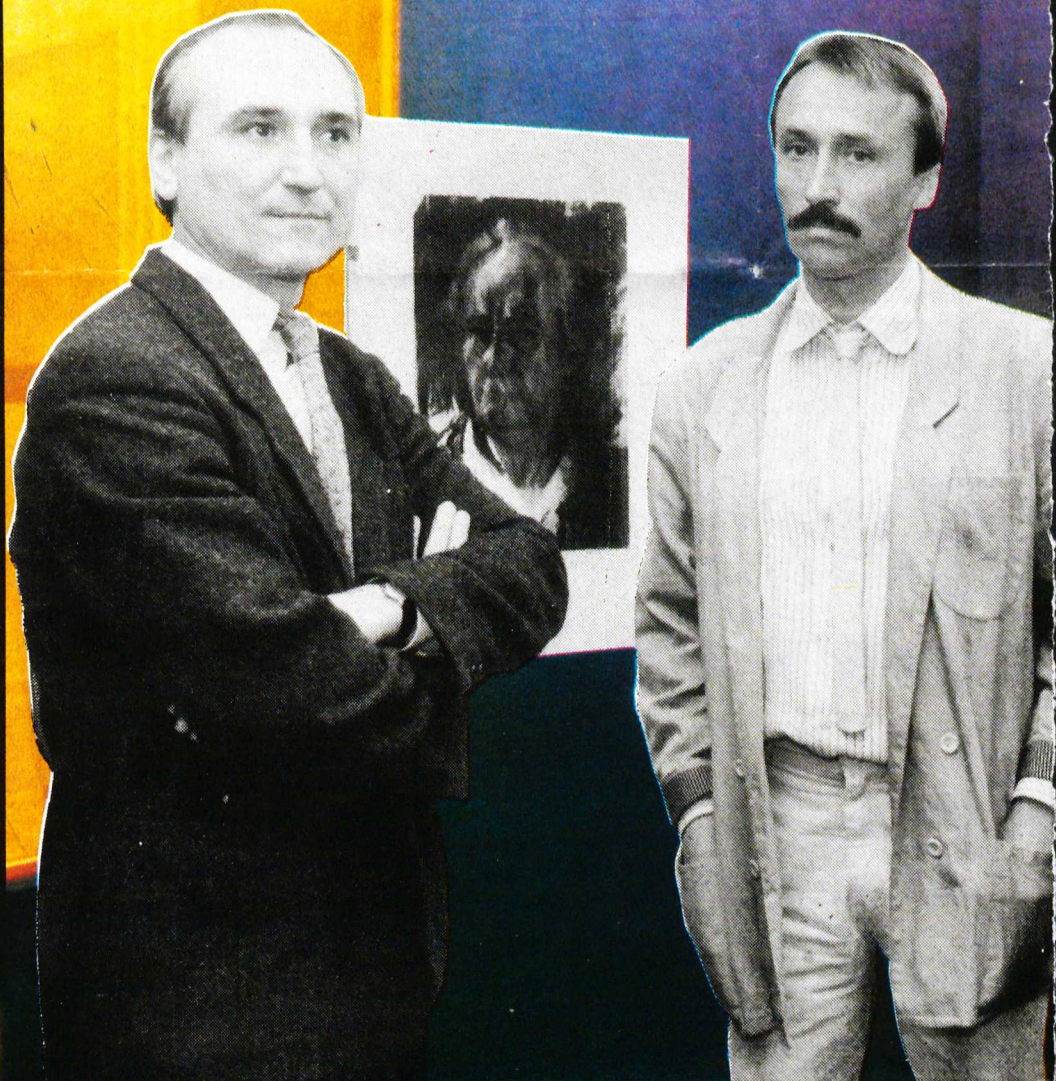

Fotó: Varga Zsolt és Gál Gábor

BLAS

Blaskó Péter, Balázs, János

Kevés egy kiállítás a csodához. Az életmű keresztmetszetét pedig még nem készítették, készíthették el. Pedig sürgető a feladat, éppen azért, mert egyívű, tartással bíró, s szervesen építkező életmű Blaskó Jánosé. Az idősebb Blaskó Jánosé irhatnám, ha még közöttünk lenne, a festőé, a pedagógusé, a mesteré.

Olyan csendesen ment el közülünk, hogy még a tanítványok, a barátok is alig eszmélhettek, a távoli szimpatizánsokról, tárlatlátogatókról, a sokszor közböbszakszaktól, pályatársaktól nem is beszélve. Eger most tiszteleg az alkotó ember előtt, az Ifjúsági Ház termében az ő képei sorakoznak. Gondoskodni kell, kellene az életmű együtt-tartásáról. Blaskó János öröksége ugyanis nem csak a család által gondozott emlék. A képei is róla beszélnek.

— a —

Blaskó János festőművész 1962-től nyugdíjazásáig az egri tanárképző főiskola rajztanszékének vezetője volt. Így ismeri őt Eger városa annak ellenére, hogy lakni mindig Budapesten lakott. Először is éppen a hétköznapi szopora száma miatt Egerben élt. Képei sem először szerepelnek a városban. Milánó, Firenze, Katowice mellett többek között itt is láthatták munkáit. Blaskó János 69 éves korában halt meg, így ezen a megnyitón már csak három fia lehet jelen, *Blaskó Péter* színész, *Blaskó Balázs*, aki szintén a színházat választotta és ifjabb *Blaskó János*, aki szobrász.

Péter: — Sajnos egyre ritkábban találkozhatunk, s ez főleg szüleink halála óta van így. Annak idején hiába dolgoztunk az ország különböző csücskeiben, anyám és apám összetartottak bennünket. Karácsonykor például mindig együtt voltunk, s édesapánk nagy műteremlakásában

valamennyien el is fértünk. Olyan volt ez a műterem, mint egy fórum. A szó hagyományos értelmében. A művészetek valamennyi ágáról szó esett, és persze nem csak beszélünk róla, de apám dolgozott is. Én voltam a legtürelmesebb, volt kedvem modelt ülni, sokat festett rólam. Azt furcsálltam apámban, hogy amikor kész lett egy képpel s nem tetszett neki, képes volt nekimenni és összekaszabolni. Így zajlott a neveletésünk is. Észre se vettük, s alakultunk. Hála istennek, idealistának neveltek minket. Ebből adódik minden konfliktusunk, hiszen mi azt adjuk tovább, amit tőlük hallottunk. Nevezetesen azt, hogy dolgozz becsületesen. A gyakorlat azonban ma mára voksol. De nekünk otthon eldöntött, hogy hová kell állnunk.

János: — Sokszor volt apámnak belső konfliktusa. Hiába kérték, nem volt képes mosolygós munkásokat festeni, mikor tudta, hogy azok éppen a robot rabjai. Kitétek a szövetségből is, csak jó tíz éve vették vissza. Apánk nagyon fontos tájékozási pont, annak ellenére, hogy a mi életünk mintha másképp alakult volna. Néha úgy érzem, nem tudom azt a türelmes szeretetet nyújtani, amit ő tudott. Édesanyánk, aki gyógyszerész volt, Péternek és Balásznak nem csak vér szerinti szülőanyja, hanem maga is színészi karrier előtt állt. Pályáját azonban keresztülhúzta a háború, majd a szerelem, a házasság és mi, gyerekek.

Balázs: — Bennünk teljesedett ki az ő művészete. Egyébként érdekes, hogy gyerekkoromban én is sokat festettem, rajzoltam, s ha a színházban kevesebb a munkám, akkor még ma is kezembe veszem az ecsetet. Apámnak egyébként életeleme volt a pedagógia, a fiatalokkal való törődés. Húsz évig dolgozott tanszékvezetőként Egerben, egész héten ott lakott, csak hétvégén jött haza. Vállalta az ingázást, mert szeretett tanítani. De minket se hagyott magunkra, rendkívül sokat foglalkozott velünk. Festőként azonban abszolút nem érdekelték az elvárások. Nem fogadta el a művészet irányított voltát. A maga útját járta. Ebből persze következik, hogy sokszor nekünk is az ő rögzített ösvényeit kell követnünk. Ki kell állni a közösség érdekében egyedül. Akkor is, ha tudjuk, harmadszor, negyedszer, ötödször is vereséget szenvedhetünk.

János: — Elgondolkozhatunk azon, honnan vette ő az erejét. Én úgy hiszem, hogy következetesen mindig hű maradt ahhoz a neveléshez, amelyet a debreceni, református kollégiumban kapott. Ez végigkísérte a haza iránti szemérmes szeretetében, emberi alapállásában, tartásában. 1956-ban édesanyámban működött az életben maradási ösztön, és kérte apámat, hogy menjek külföldre. Apám anynyit mondott: nekünk itthon kell maradni.

Péter: — Sokszor mondogatta: más nekem ez a táj. Szép lehet Svájc is vagy Európa bármely országa, csak nincs hozzá semmi közöm. Nincsen Magyarország-színe. Nem tudok rajta mit festeni.

Ifjabb Blaskó János apja műtermében dolgozik. Balázs — az egri Gárdonyi Géza Színház tagja. Péter Budapesten a Katona József Színházban játszik. Teszik a dolgukat mindannyian. S karácsonykor bizonyára találkozni fognak.

Kovács Attila

BLASKÓ TRIPTICHON

